

АНАЛІЗ ОКРЕМИХ ТРАКТУВАНЬ І ПОГЛЯДІВ НІККОЛО МАК'ЯВЕЛЛІ З ТВОРУ «ДЕРЖАВЕЦЬ» (IL PRINCIPE)

Вінницький національний технічний університет

Анотація:

Дослідження представляє наукову позицію Нікколо Мак'явеллі, які він виклав у творі «Державець», основні погляди, переконання та підходи автора до суспільного життя.

Ключові слова:

Влада, плебеї, відносини, верстви населення, принципи, мораль.

Abstract:

This research presents the scientific position of Niccolo Machiavelli, which he set out in the work «The Prince», the author's main views, beliefs and approaches to public life.

Keywords:

Power, plebeians, relations, segments of the population, principles, morality.

Вступ

Засновником сучасної політичної науки вважається Нікколо Мак'явеллі (1469-1527) – флорентійський дипломат, політичний мислитель і письменник епохи Відродження. Його найвідомішою та найбільш суперечливою, з точки зору моральності, працею вважається «Державець» (Il Principe), у якій він представив власне бачення принципів ефективного управління державою та засобів для досягнення власних цілей.

Мак'явеллі також був автором праць з військової стратегії, історії та політики, що зробило його значущою фігурою в історії політичної думки. Специфічне бачення ролі керманіча держави, засобів досягнення та утримання влади дозволило наступним поколінням запровадити термін «Мак'явеллізм», а його ім'я асоціювати з прагматизмом та аморальністю в політиці.

Результати дослідження

Мак'явеллі є ключовою фігурою політичної думки, зокрема завдяки своєму вченню, систематизованому у роботі «Державця» щодо необхідності «навчитися не бути добрим». Це вчення кардинально відрізняється від класичної політичної теорії, політичної етики та етики загалом. Мак'явеллі стверджує, що правителі мають діяти не лише інакше, ніж звичайні громадяни, але іноді й усупереч моральним нормам. Цьому потрібно навчатися, причому за технологічно правильним способом здійснення політично ефективних, хоча й морально сумнівних дій [1].

Наразі актуальною для роздумів залишається його думка щодо удосконалення сучасних ліберально-демократичних суспільств, забезпечуючи свободу й рівність громадян не лише в юридичному сенсі, а й у політичному та освітньому.

Хоча ліберальна демократія виникла значно пізніше часів життя Мак'явеллі, а його республіканізм був менш амбітним, його ідеї не представляються анахронічними. Навпаки, роботи Мак'явеллі дозволяють переосмислити сучасні політичні виклики, навіть за умови дискусійності його поглядів. У таблиці 1 представлені окремі тлумачення флорентійського вченого та наведена характеристика цих тлумачень.

Таблиця 1

Характеристика основних переконань Ніколо Мак'явеллі [складено за 1]

Тлумачення	Характеристика тлумачень
------------	--------------------------

Думки Мак'явеллі щодо підтримки плебейських інститутів	Він пропонував створення посад, доступних лише звичайним громадянам, які могли б затримувати рішення еліт і передавати їх на розгляд народу. Мак'явеллі вважав, що ці інститути сприяють справедливості, запобігають політичній та економічній нерівності.
Застосування подвійної моралі для різних верств населення	Мак'явеллі закликав принципів до обману та жорстокості, а плебеїв – до традиційної моралі: відмови від корумпованості, побожності й доброчесності.
Етична неоднозначність під час звинувачення еліт	Мак'явеллі зазначав, що процедури, як-от розслідування й звинувачення еліт, потрібні не лише для запобігання їхнім зловом, а й для випуску «пари» народу.
Проведення межі між елітою та більшістю завжди є нечітким і спірним	Встановлення межі між елітою та більшістю громадян є складним завданням, яке завжди буде створювати проблеми. Це не означає, що плебейські пропозиції слід відкинути, але слід визнати, що такі соціологічні категорії є певною мірою умовними та завжди викликать суперечки.
Організація публічних заходів	Організація видовищ дозволяє враховувати інтереси плебеїв і дозволяє правителю демонструвати свою відкритість. Відкритість через імпровізовані публічні події, як-от дебати чи жорсткі інтерв'ю підриває контроль правителя та дозволяє розкрити справжню сутність лідерів.
Ліберально-демократична політика завжди залишатиметься несправедливою	Як стверджував Мак'явеллі, суспільство завжди поділяється на дві групи: тих, хто прагне панувати, і тих, хто цьому опирається. Цей розподіл виключає можливість абсолютної рівності.
Не покладатися на справедливість своєї справи	У політичній філософії «Державця» поняття справедливості відсутнє, адже суспільство завжди поділене на меншість і більшість, а повна справедливість чи суверенітет неможливі.
Стратегічні підходи до управління	1. Маніпуляції – використання риторичних стратегій, щоб приховати моральну двозначність плебейської політики. 2. Чесність – відкрите пояснення важливості навчання «не бути добрими» задля ефективної боротьби з елітами.
Підкорення народів	Існують труднощі у підкоренні народів. Оскільки люди мають іншу культуру, розмовляють рідною мовою тощо. Тому для завоювання території слід розширити поселення на цій території народу завойовника або ж створити військові колонії.
Правила управління підкореними державами	Мак'явеллі виділяє три способи утримання територій: – знищення їх; – перевезення на ці території власних громадян; – надання можливості жити мешканцям так, як і колись (за власними законами).

Висновки

Нікколо Мак'явеллі це значуща фігура політичної думки. Його ідеї про владу, мораль і громадянську діяльність актуальні і доволі суперечливі. Він акцентує увагу на розмежуванні політичної етики та моралі, закликаючи еліту «не бути добрими» заради стабільності держави. Він підтримує організацію плебейських інститутів з однієї сторони, а з іншої пропонує запровадити для еліт м'яку міру відповідальності та окремі моральні принципи.

Флорентійський вчений детально описав оптимальні, на його думку, шляхи підкорення народів. На жаль таке вчення було, зокрема, використане керівництвом сучасної росії, яке спочатку у правовий спосіб залишило на території України свій військово-морський флот, збільшило кількість своїх громадян шляхом надання громадянства жителям Криму, а вже потім почало військові дії. Росіяни також використали найбільш жорстокі та примітивні способи управління анексованими територіями. Мабуть також тому, що спирались на думку Нікколо Мак'явеллі «хто стає хазяїном міста, призвичаєного жити вільно, і не знищує його, має чекати, що його самого знищать, бо

повстання завжди буде виправдане в ім'я свободи і давніх порядків, які ніколи не забуваються ні від плину часу, ні від благодії Державця» [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мак'явеллі, Нікколо. Флорентійські хроніки; Державець. Харків: Фоліо, 2007. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Machiavelli_Niccolo/Derzhavets.pdf
2. Jeffrey Edward Green. Ten Theses on Machiavelli. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.berghahnjournals.com/view/journals/theoria/70/174/th7017402.xml>]

Крижанівський Дмитро Миколайович – студент групи МЗД-24б, факультету менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет

Прицюк Людмила Анатоліївна – канд. економічних наук, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет, e-mail: vatral@vntu.edu.ua

Dmytro Kryzhanivskiy – student of the group MZD-24b, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University

Liudmyla Prytsiuk – PhD in Economics, Assistant Professor of Department of Management, Marketing and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.